

ter. Fornuftens endeligt i forskningen har betydet, at der ikke er nogle undersøgelser, som kan dømmes 'ude' længere – ifølge Bredsdorff. Praksis stemmer fint overens med dette ideal, men det er et skidt ideal for alvorlig forskning.

Jeg er tilbøjelig til at mene at både Øllgaard og Bredsdorff kan sidde med en pointe, som er rigtig. Men det, jeg savner i bogen som samlet udgivelse, er den artikel, som tager det på sig at gøre rede for, hvad der egentlig er den postmoderne betingelse for forskningen – *på det teoretiske plan*. Eller med andre ord: Hvordan dovenskaben og ligegyldigheden er blevet dominerende i de journalistiske og videnskabelige miljøer. Og om det egentlig er retfærdigt at angive de postmoderne tænkere som oprindelsen hertil? Man kan selvfølgelig sige, at antologiens titel indikerer, at et sådant teoretisk indlæg ikke vil findes (kritikkens grundlag skal snarere findes i praksis fremfor teorier). Men en god *deltagelse* forudsætter vel også, at man har teorien på plads?

Retfærdigvis skal det siges, at Henrik Kaare Nielsens indledende artikel faktisk tager et par af de her nævnte skridt. Problemet er bare, at denne artikels distinktioner, (som ellers har skullet fungere som igangsætter for de øvrige indlæg), ikke aktivt inddrages i de efterfølgende artikler.

Men dette er blot ment som en *lille* anmærkning på en ellers i øvrigt rigtig god bog. Bogen kommer rundt omkring mange sider af vores nuværen-

de kulturelle situation, og den får påpeget en række forhold, som tenderer til på den ene side at blive overset i den hurtige journalistik, og på den anden side til ikke at være 'fine' nok til alvorlig forskning. På denne måde burde bogen kunne danne et godt udgangspunkt for en brobygning mellem disse kulturer. En brobygning, der måske i sig selv kunne tjene som en initiator for samfundsmæssige og kulturelle opbrud. Og hvis bogen kan være med til at initiere en sådan brobygning, er dette i sig selv en væsentlig berettigelse for bogen.

Håbet er da i hvert fald lyse-lilla.

Ejvind Hansen

Renæssancen revisited

Rune Engelbrecht Larsen: Renæssancen og humanismens rødder. Århus Universitetsforlag, 2006, 362 sider, kr. 378,-

Lad det være sagt straks: Det er ikke en politisk debatbog, Rune Engelbrecht Larsen (REL) har begået om renæssancen og humanismens rødder, selvom det ellers er blevet til et par stykker de seneste år. Heri tager *Berlingske Tidendes* anmelder Bent Blüdnikow fuldstændig fejl, og når han i bogen ser et opgør med Naser Khader, ser han tydeligvis spøgelse ved højlys dag. Og det gør han også, når han kalder bogen for en "forvokset studenteropgave". Så var der mere hold i Lasse Horne Kjøldgaards anmeldelse i *Politiken* eller hos *Jyllands*

Postens anmelder David Gress, som begge med få forbehold anerkendte bogens idéhistoriske kvaliteter.

Undertitlen (og *humanismens rødder*) kunne ellers ligne en tilsnigelse: REL fremhæver selv, at der ikke er tale om en materialhistorisk fremstilling, men derimod, og frem for alt, om et stykke idéhistorie. Ikke desto mindre holder bogen her faktisk mere, end den lover, idet de idéhistoriske afsnit fint forbindes med sociale og ikke mindst politiske forhold. Økonomiske analyser er mindre præsentable, men savnes ikke i fremstillingen. Det idéhistoriske stof om (politisk) filosofi, kunst, religion, videnskab, kærlighedsopfattelsen og kvindernes stilling, antik kosmologi, alkymi mm. vægtes udmærket med vekslende imellem generelle overblik og mere dybdegående værkklæsninger. Stilen er flydende og velformuleret, men ikke letbenet: Stoffet gøres ikke sværere tilgængeligt end nødvendigt er, hvilket stemmer overens med bogens målsætning om at henvende sig til den almindelige læser. I en række glimrende kapitler kredses der 'rundt om' renessansens mangefacetterede univers, bl.a. om dens forudsætninger i middelalderen, om metode- og tidsafgrænsningsproblematikken, og om den danske renaissance, der i det store hele er identisk med reformationen, og som igangsættes, da den italienske renaissance sætter ud. Afsnittet om kunsten siger ikke meget, der ikke allerede kan læses andre steder, men det generer ikke, og der er faktisk også enkelte

originale og spændende analyser undervejs. Det samme gælder REL's revitaliserende fremstilling af sammenhængen mellem hedensk natursyn, overtro, alkymi, platonisme mv., og så den fremvoksende videnskabelige verdensopfattelse. Et særligt felt, der tydeligvis optager forfatteren, er ændringen af kærlighedsopfattelsen henimod en mere dennesidig, kødelig lidenskab, og man savner her kun fortællingen om Paolo og Francescas forbudte og 'stormombruste' kærlighed i 5. sang af Dantes *Divina Commedia*. Alt sammen aldeles udmærket, og man må derfor fuldt ud anerkende bogen som populærvidenskabeligt værk betragtet. I ordets bedste betydning.

Skal man endelig pege på noget, der kan kritiseres, og det skal man jo prøve på i en seriøs anmeldelse, så er det f.eks. tendensen til at citere fra oversatte værker, også selv om REL måtte mene, at det er af hensyn til den danske læser. Intet forhindrer, at man citerer fra originalerne i en note, og så samtidig anfører sin egen oversættelse i selve brødteksten; det er til enhver tid at foretrække, selv om det unægtelig er en krævende opgave. Der er dog ingen tvivl om, at REL også kan blive fremtidig leverandør af grundforskningsmæssigt relevante detaljestudier, hvis han ellers sætter sig for det, og han 'annoncerer' faktisk rundt omkring et par af slagten. Så det kan vi måske glæde os til (?). I afsnittet om kunsten synes der sine steder at mangle overordnede

kildehenvisninger: Hvem trækkes der mest på i analyserne? Underligt er det også, at et så vigtigt navn som Arnold Hauser end ikke omtales i fremstillingen eller er medtaget i litteraturlisten, ligesom det kunne have været interessant – kærlighedsopfattelsens centrale placering taget i betragtning – at overvære en 'disput' mellem REL og historikeren Leo Tandrup. Men igen: Det er altsammen småindvendinger og piller ikke ved, at REL i det store hele har skrevet et både veldisponeret og læseværdigt kaleidoskopisk overblik over renæssancen og den moderne humanismes fremvækst, der formelig strutter af belæsthed og formidlingsglæde.

Apropos det sidste om den moderne humanisme: Det annonceres i indledningen, at bogen også rummer et sekundært, aktualiserende perspektiv, sådan som det netop fremgår af undertitlen. REL ønsker her at undgå såvel Jacob Burckhardts i dag klassiske idealiseringer (1860) af ”opdagelsen af mennesket og verden”, som Sløks dystopiske udsagn om, at ”da mennesket tog magten, blev det afmægtigt” (1989). Der opteres her afslutningsvis og kort fortalt for en værdig individualisme hinsides egoismen og for en magt, der ikke ender i afmagt. Forsøget er ingenlunde nyt og forbliver nødvendigvis en løs skitse: Men selv om REL faktisk er mere loyal over for renæssancens eget univers end f.eks. Sløk, som han her med rette kritiserer for reduktionisme, så kommer der ikke argumenter på

banen, der overbeviser nærværende anmelder om, at det i sidste ende er REL og ikke Sløk, der efterfølgende har fået ret. Afmagten som magtens vrangside kommer således, kunne man hævde, også til udtryk i værkets egen tilgang til humanismebegrebet: Værket 'magter' således fint at pege på individualiseringen og pluralismen som den overordnede, 'røde tråd' i den moderne arv fra renæssancen, men forbliver afmægtigt, når det i *dybere forstand* gælder om at vise hen til den angivelige kerne i humanismen: Menneskets værdighed og autentiske frihed.

Jens Viggo Nielsen

Kloge Beslutninger

Henrik Stampe Lund: Dømmekraft. Et essay. Tiderne Skifter, 2006, 131 sider, kr. 198,-

Henrik Stampe Lund har skrevet en kort, klar og velskrevet lille bog, hvor han i et forord, fem kapitler og en epilog diskuterer dømmekraftens betydning og rolle. Bogens overordnede konklusion er, at dømmekraften er en nødvendig, uundværlig og vigtig del af det sociale fællesskab. Manglende dømmekraft, hævder Lund, er en af de medvirkende årsager til sammenbrud i den sociale sfære, både helt konkret, som når dårligt gennemtænkte politiske beslutninger fører til lidelse og død for konkrete mennesker, og i mere abstrakt forstand,